

Олена Бугера,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Київського національного
лінгвістичного університету

УДК 343.97

Перспективи використання мережі Інтернет для запобігання злочинності: досвід США

Одним з основних завдань кримінології є визначення основних напрямів і заходів протидії злочинності, правове регулювання профілактичної діяльності [1, с. 10, 16]. В. Бесчастний аналізуючи сучасний стан злочинності в Україні та пов'язаних із ним загроз для нормального розвитку нашої держави доводить, необхідність здійснення комплексного кримінологічного супроводу протидії злочинності в Україні та реалізації цього процесу шляхом удосконалення нормативно-правового, організаційного, інформаційного та науково-методичного забезпечення зазначеної діяльності [2, с. 213].

Сучасна міжнародна практика запобігання злочинності показує, що найбільш прогресивні, інноваційні та ефективні підходи до протидії злочинності та її окремим проявам мають місце переважно у розвинених і благополучних західних країнах світу. Це можна пояснити, по-перше, фінансовими можливостями урядів й правоохоронних органів цих країн у підтриманні правопорядку; по-друге, наявністю наукових розробок, уста-

лених кримінологічних традицій й теоретичних підвалин практики запобігання злочинності; по-третє, запровадженням стратегії громадського впливу на злочинність шляхом розробки і реалізації різноманітних профілактичних програм і проєктів. Окрім США та Великої Британії, до когорти цих країн можна із упевненістю віднести низку країн-членів ЄС [3, с. 168].

Метою статті є вивчення досвіду США щодо використання мережі Інтернет для запобігання злочинності, формування відповідних висновків та пропозицій.

Необхідно зазначити, що згідно з даними Інтернет Асоціації України, які є результатом опитування, проведеного протягом лютого 2017 року, на початку року 64,7% дорослого населення України користуються Інтернетом. Частка користувачів Інтернет серед людей 15-29 років в Україні сягнула 97%. Старший вік та проживання у сільській місцевості значно зменшують вірогідність користування Інтернетом. Опитування проводилось у всіх регіонах України,

крім окупованого Криму та тимчасово невідконтрольованих території України територій Донбасу. Кількість користувачів Інтернет продовжує зростати. Найчастіше користуються Інтернетом за допомогою стаціонарного ПК – 51%, стільникових телефонів – 50%, ноутбуків – 42%, планшетних комп'ютерів – 21%, стаціонарних ПК на роботі – 8%, ноутбуків на роботі – 5%. В Україні користуються Інтернетом близько 21,6 млн. користувачів. Жінки складають – 51% від усіх користувачів, чоловіки – 49%. Мешканці сіл складають 27% у загальній кількості, притому що серед усіх мешканців сіл уже 53% з них користуються Інтернетом [4].

Вивчаючи досвід США у запобіганні злочинності необхідно підкреслити, що важливою особливістю американської кримінології є її тісний зв'язок з кримінальною політикою. Вивчення системи кримінальної юстиції та практики поводження з правопорушниками належить до предмету кримінології. У зв'язку з цим, американська кримінологія має величезний досвід емпіричних досліджень, результатами яких є конкретні пропозиції щодо удосконалення практики боротьби зі злочинністю. Саме це найпривабливіша риса американської кримінології, яка є основою для об'єднання кримінологів з різних країн в Американське кримінологічне товариство (ASC). При цьому кримінологічна і кримінальна політика розробляється Управлінням програм юстиції (Office of Justice Programs – OJP) – агентством Міністерства юстиції США, яке фокусує свою увагу на попередженні злочинів шляхом проведення кримінологічних досліджень і розвитку правових ініціатив на основі надання відповідних грантів [5, с. 151]. До складу OJP зокрема входять: Національний інститут правосуддя; Бюро юридичної статистики; Бюро сприяння правосуддю; Управління юстиції у справах неповнолітніх та профілактики правопорушень; Управління у справах жертв злочинів; Управління пока-

рання, контролю, переслідування і корекції осіб які вчинили сексуальні злочини; Відділ по роботі з населенням, щодо профілактики злочинності [6]. OJP забезпечує інноваційне лідерство у федеральних та місцевих системах правосуддя шляхом поширення найсучасніших знань та практик у всій Америці та надання грантів для реалізації стратегій боротьби зі злочинністю [7].

Американське кримінологічне товариство складається з приблизно 3700 членів з більш ніж 60 країн світу. Це провідне професійне кримінологічне суспільство у світі. Членами є юристи-практики, викладачі, студенти та фахівці у багатьох сферах кримінального правосуддя та кримінології. Близько 60% членів складаються з професорів університетів, які займаються дослідженнями у галузі соціальної науки. Студенти складають приблизно 30% членів, а працівники державних та приватних організацій – ще десять відсотків. Товариство публікує інформаційний бюлетень "Кримінолог" та два журнали. Щорічне зібрання нараховує близько 4500 учасників з приблизно 50 країн світу [8].

Важливим є те, що в концепціях профілактики злочинності в США відводиться велика роль активній співпраці поліції з громадянами і недержавними формуваннями. Форми такої співпраці різноманітні: співпраця з приватними розшуковими і охоронними структурами, службами безпеки підприємств, що забезпечують економічну безпеку; самостійні громадські програми профілактики (наприклад, Нью-Йоркська програма, що передбачає нетрадиційні методи роботи з молодіжними групами, що здійснюються місцевими громадами); наявність анонімних інформаторів;

підтримка напіввійськових угруповань з громадян, що здійснюють

охорону громадського порядку; залучення громадян для несення патрульної служби з використанням різних стимулів (оплата студентам

США за 90 годин патрулювання річного навчання в коледжі, видача грошових премій, організація безкоштовних сніданків, безкоштовна уніформа і т.п.); залучення йогів для сеансів медитації з метою утримання людей від злочинів і конфліктів; спостереження за підозрілими людьми з боку місцевих жителів, інформування про його результати поліції; створення ради громад, які підшукують кошти для допомоги людям, які опинилися в несприятливих умовах, поліпшення умов життя на конкретних територіях, організація відвідувань домоволодінь поліцейськими, які надають необхідну консультаційну допомогу населенню; винагорода громадянам, які сприяють поліції в розкритті злочинів, шляхом повідомлення необхідної інформації [9, с. 19].

Необхідно зазначити, що в США отримала розвиток кримінальна картографія – спосіб візуалізації на карті різноманітних правопорушень, який використовується аналітиками для аналізу злочинів і конкретизації специфіки їхнього скоєння. У США це ключовий компонент поліцейської статистики і кримінологічного аналізу. Картографування злочинів використовує геоінформаційну систему (ГІС), що дозволяє аналітикам виявляти гарячі точки вчинення злочинів на карті (поруч з іншими даними), недоступними без картографічної візуалізації правопорушень. Використовуючи ГІС кримінологи можуть здійснювати кореляційний аналіз інших статистичних даних, таких як: демографічні дані, інформація щодо розміщення шкіл, базарів, ломбардів, місць торгівлі зброєю, стан освітленості вулиць та ін., що дозволяє краще зрозуміти глибинні кореневі причини вчинення злочинів і допомогти правозахисним установам боротися з цими проблемами. Вперше спосіб комп'ютерного моделювання даних злочинів з їх накладенням на карти був здійснений у Чикаго в 1986 році, коли Департамент поліції виграв грант для втілення кримінальної кар-

тографії в життя. Згодом цю ініціативу перейняли інші великі міста США. До переліку теорій, що допомагають пояснити просторову поведінку злочинців, зокрема належать: кримінологія довкілля, яка була запропонована у 1980 році Патрісією і Полом Брантінгами, теорія рутинної активності, розроблена Ловренсом Коеном і Маркусом Фелсоном у 1979 році та теорія раціонального вибору. Просторові дані та їхній аналіз допомагає зрозуміти чому злочини вчиняються чи не вчиняються в певних місцях. В Україні існує лише соціальний проект з візуалізації злочинності zloch.in.ua, який наразі зобразив криміногенність в розрізі областей за деякими видами злочинів, а також створив "гарячу" карту злочинності по м. Києву[10].

В США існують компанії, що займаються картографуванням злочинності. Зокрема, компанія SpotCrime.com (балтіморська компанія, заснована в жовтні 2007 року) безпосередньо займається картографуванням інформації про злочини, які пов'язані з нападами, крадіжками, незаконним використанням зброї, вандалізмом та ін. Інформація має відкритий характер та базується на даних, що надаються відповідними правоохоронними органами та надходять із засобів масової інформації. Будь-хто може отримати доступ до цих карт і мати можливість зареєструватися для отримання безкоштовних попереджень про злочини через електронну пошту та SMS-повідомлення. У сповіщенні електронною поштою, зокрема містяться відомості про карту та злочини, які відбулися на певній визначеній території. Фактично SpotCrime.com це цілодобова служба попередження злочинності із загальнодоступною картою злочинів. У 2012 році SpotCrime.com запровадила власну службу підтримки інформування щодо вчинених злочинів – Crimetip.us, яка дозволяє користувачам анонімно повідомляти інформацію про злочини безпосередньо у місцевості, де вони проживають.

Необхідно зазначити, що SpotCrime.com має вдвічі більше відвідувачів на своєму веб-сайті, ніж будь-яка інша компанія, що займається картографуванням злочинів, зокрема в листопаді 2015 року кількість відвідувачів сайту була понад 1 мільйон абонентів. При цьому SpotCrime.com була включена до переліку дослідних робіт, які фінансуються Міністерством юстиції США. Також SpotCrime.com створила та опублікувала стандарт – Open Crime Standard Spot Crime (SOCS) щодо відкритої, публічної інформації про стан злочинності та доступності до неї громадськості з можливістю обміну цією інформацією між спеціалізованими агентствами та громадянами. Наразі SpotCrime.com відображає дані щодо картографування злочинності більш ніж в 500 містах США, 10 у Канаді та Лондоні (Великобританія). На початку 2012 року SpotCrime.com було створено історичну базу злочинності, доступ до якої є вільним та безкоштовним при використанні технології Amazon S3. Набір даних становить приблизно 1 гігабайт даних. Дані включають тип злочину, місцезнаходження, включаючи координати широти та довготи, дату, час, опис та ін. Існує багато інших американських компаній з картографування злочинів. SpotCrime.com відрізняється від конкурентів тим, що не займається продажем програмного забезпечення для аналізу злочинів, а також базується на тому, що всі дані про злочини в кожному місті повинні бути відкритими для всіх, щоб запобігти будь-якій формі монополізації [11].

Ще одним прикладом використання можливостей мережі Інтернет для запобігання злочинності є сайт EveryBlock, що забезпечує можливість дізнатися, що відбувається навколо Вас, слідкувати за тим, що відбувається у Вашому районі та зв'язатися з Вашими сусідами. Мета сайту – допомогти бути кращим сусідом, надаючи Вам часто оновлювану інформацію про райони, а також ін-

струменти для спілкування із сусідами. Сайт простий у використанні: необхідно зареєструватися і вибрати, які місця Ви хочете відстежувати – можливо, ваш будинок та ваше робоче місце. Ваша персональна домашня сторінка EveryBlock буде оновлюватися протягом дня, і Ви побачите, що відбувається поруч із обраним Вами місцем, (наприклад, Вашим місцем перебування), а також тим, про що говорять люди поруч з Вами. Ви також можете отримувати щоденні електронні листи, що містять повідомлення про події у обраних Вами місцях або поруч із ними, включаючи інформацію про події, що відбулися на передодні або за весь минулий тиждень.

Загалом EveryBlock – це комбінація різних типів інформації місцевого рівня: від загальнодоступних записів, як звітів про злочини, до дискусій сусідів та фотографій, які люди зафіксували у певному районі.

Як правило, на домашній сторінці EveryBlock розміщується чотири типи інформаційних повідомлень, щоб зацікавити потенційного відвідувача сайту: повідомлення сусідів (різного характеру від обговорення побутових тем до повідомлень про злочини); інформація громадського характеру (огляди щодо місць відпочинку, корисна інформація щодо отримання дозвільних документів, наприклад, на будівництво, і звичайно інформація про злочини в дещо ширших масштабах); інформація із ЗМІ у вигляді підсумкової інформації щодо згадувань адреси місця проживання певної особи чи визначеного району; інформація різнопланового характеру щодо подій на місцевому рівні – коментарі, фотографії, відгуки працівників місцевих підприємств, повідомлення із сайтів електронних оголошень та ін. Необхідно зазначити, що EveryBlock розвиває різноманітні форми зворотного зв'язку між адміністрацією сайту та зареєстрованими користувачами (в т.ч. через Twitter або Facebook) з метою швидкого реагування щодо

удосконалення процесу подачі інформації, її характеру та можливостей доступу до неї [12].

У США також функціонує безкоштовний Інтернет сервіс – Family Watchdog, який допомагає отримати інформацію щодо зареєстрованих осіб, що вчинили злочини пов'язані із сексуальним насильством. Сайт призначений, насамперед, для підвищення рівня інформування населення щодо наявності та переміщення вказаних осіб у певному районі. Доступ до сайту є безкоштовним, при цьому можливе надання наступних інформаційних послуг: пошук зареєстрованих правопорушників у певному районі шляхом введення адреси, що цікавить користувача та відображення знайденої інформації на карті; отримання інформаційних повідомлень (на електронну пошту або SMS-повідомлень) щодо переміщення в певному районі (або безпосередньо в місці проживання користувача сайту) осіб, які зареєстровані в спеціалізованих базах даних, як особи що вчинили злочини пов'язані з сексуальним насильством; повідомлення про злочини, що були скоєні у визначеному районі протягом певного проміжку часу або про ті, що були скоєні нещодавно; повідомлення щодо безпечності продуктів харчування, про їх відкликання з ринку, рішення державних органів з цього приводу та ін.

Важливим є те, що Family Watchdog здійснює також картографування злочинів пов'язаних із сексуальним насильством. Достатньо тільки ввести пошукові данні, (наприклад, певну адресу або ім'я та прізвище) і користувач сайту має можливість бачити інформацію даного виду на карті та отримати докладні дані про злочинця (його фото, прикмети, коли був звільнений або ще знаходиться у в'язниці, статтю за якою відбував або відбуває покарання та ін.) Сервіс дуже зручний, зокрема, користувач сайту може натиснути квадрати, які з'являються на карті, і переглядати фотографії (де це

можливо), адреси, уподобання та іншу інформацію про правопорушника. Можливості сайту дозволяють також контролювати окремих правопорушників та оновлювати дані щодня з кількох державних реєстрів. Як тільки особа, що вчиняла злочини пов'язані із сексуальним насильством зареєструє адресу у певному визначеному районі, користувач сайту отримує про це інформаційне повідомлення. Необхідно зазначити, що запобігання злочинам, що пов'язані із сексуальним насильством у США надається підвищена увага, і особливу щодо педофілів. Вказане питання постійно досліджується кримінологами, зокрема згідно статистичних даних 60% правопорушників – це сімейні друзі (няні, сусіди або друзі сім'ї); 30% зловмисників – це їх власна сім'я і 10% – незнайомі люди. Зазвичай люди вважають, що злочинцем є стороння особа однак, 90% зловмисників – люди, яких знає жертва. При цьому не всі правопорушники є дорослими, 23% з них молодше 18 років [13].

Висновки. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що використання мережі Інтернет для запобігання злочинності є перспективним напрямом щодо вирішення даної проблеми, про що свідчить зарубіжний досвід. Зокрема у США отримала розвиток кримінальна картографія – спосіб візуалізації на карті різноманітних правопорушень, який використовується аналітиками для аналізу злочинів і конкретизації специфіки їхнього вчинення. Важливо те, що у США це ключовий компонент поліцейської статистики і кримінологічного аналізу. Наявність в мережі Інтернет спеціалізованих сайтів, що займаються картографуванням злочинності, забезпечення відкритого доступу громадян до такого роду інформації, а також створення умов для взаємного обміну інформацією суттєво підвищує рівень ефективності запобігання окремих видів злочинів та злочинності в цілому.

Список використаних джерел

1. *Кримінологія*: Навч. посіб. / Ю. Ф. Іванов., О. М. Джужа. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006. – 264 с.
2. *Бесчастний В.* Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні / В. Бесчастний // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 1. – С. 207-213.
3. *Колодяжний М. Г.* Сучасна концепція запобігання злочинності в Європейському Союзі / М. Г. Колодяжний // Форум права. – 2013. № 4. – С. 168-173 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_30.pdf.
4. *Інтернет в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
5. *Клеймёнов И. М.* Криминология в Великобритании и США / И. М. Клеймёнов // Вестник Омского университета. Серия «Право». – 2011. – № 4(29). – С. 147-152.
6. *Управление программ правосудия (Office of Justice Programs (OJP))* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
7. *Office of Justice Programs* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ojp.gov/about/about.htm>.
8. *American Society of Criminology* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/American_Society_of_Criminology.
9. *Прозументов Л. М.* Криминология в США и странах Западной Европы (Учебное пособие). / Л. М. Прозументов., А. В. Шеслер. – Томск: Томский филиал РИПК МВД РФ, 1997. – 30 с.
10. *Кримінальна картографія* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
11. *SpotCrime.com* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.wikipedia.org/wiki/SpotCrime.com>.
12. *EveryBlock* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.everyblock.com/about/>.
13. *Family Watchdog* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.familywatchdog.us/>.

Бугера О. І. Перспективи використання мережі Інтернет для запобігання злочинності: досвід США

В статті досліджено проблеми використання мережі Інтернет для запобігання злочинності на основі досвіду США. Встановлено, що у США отримала розвиток кримінальна картографія – спосіб візуалізації на карті різноманітних правопорушень, який використовується аналітиками для аналізу злочинів і конкретизації специфіки їхнього скоєння. Наявність в мережі Інтернет спеціалізованих сайтів, що займаються картографуванням злочинності, забезпечення відкритого доступу громадян до такого роду інформації, а також створення умов для взаємного обміну інформацією суттєво підвищує рівень ефективності запобігання окремих видів злочинів та злочинності в цілому.

Ключові слова: злочинність; запобігання; мережа Інтернет; кримінальна картографія; досвід США.

Бугера Е. И. Перспективы использования сети Интернет для предупреждения преступности: опыт США

В статье исследованы проблемы использования сети Интернет для предупреждения преступности на основе опыта США. Установлено, что в США получила развитие криминальная картография – способ визуализации на карте различных правонарушений, который используется аналитиками для анализа преступлений и конкретизации специфики их совершения. Наличие в сети Интернет специализированных сайтов, занимающихся картографированием преступности, обеспечение открытого доступа граждан к такого рода информации, а также создание условий для взаимного обмена информацией существенно повышает уровень эффективности предотвращения отдельных видов преступлений и преступности в целом.

Ключевые слова: преступность; предупреждение; сеть Интернет; криминальная картография; опыт США.

Bugera O. Prospects for using the Internet to prevent crime: US experience

The article explores the problems of using the Internet to prevent crime based on US experience. Established that the United States received the development of criminal cartography - a method of visualization on the map of various offenses, which is used by analysts to analyze the crimes and specify the specifics of their commission. Availability of specialized sites involved in crime mapping in the Internet, ensuring open access of citizens to such information, and creating conditions for mutual exchange of information significantly increases the effectiveness of prevention of certain types of crime and crime in general.

Key words: crime; prevention; Internet; criminal cartography; US experience.